

Vérszomjas vonósnegyes

HANGÉRIEN RIPABLIK

KÁCSOR ZSOLT

Eppen nyolcvanhat éve, 1934. augusztus 6-án, egy hétfői napon kezdett hozzá Bartók Béla az ötödik vonósnegyes komponálásához – igaz, akkoriban a világnak erről még nem volt tudomása, hiszen Bartók új munkájáról másnap nem számoltak be a hírlapok. Az ötödik vonósnegyeshez képest csupa jelentéktelen dolgot tárgyaltak. A Népszava arról írt a címlapon, hogy Habsburg Ottó a hírek szerint Mussolinivel szándékozik tárgyalni azon elképzeléséről, hogy az olasz és a magyar trónra ülve fogja restaurálni a Habsburg-császárságot. Míg a Pesti Hírlap Adolf Hitlerrel közölt interjút, amelyben a birodalmi vezér és kancellár a Daily Mail tudósítóját igyekszik meggyőzni arról, hogy ő a háború szilárd ellenségeként, valamint a béke nagy barátjaként Európában minden fegyveres konfliktust elnevez, továbbá egyetlen német ember életét sem volna hajlandó feláldozni a határok átrajzolása céljából.

Bartók új munkájához képest a lapok csupa jelentéktelen dolgot tárgyaltak

„A háború Németország számára nem fizetődnek ki. Az 1918-i év számunkra lecke és figyelmeztetés volt. Egyébként felfogásom szerint Németország jelenlegi problémáit nem lehet háborús úton rendezni. Nem akarunk többet, csak fenntartani jelenlegi határainkat. Higgye el nekem, hogy nem bocsátkoznánk harcba, csak önvédelem esetén” – nyilatkozta Adolf Hitler a Daily Mail című lapnak adott interjújában, amit a Pesti Hírlap is átvett, így hát maga Bartók Béla is olvashatta, miközben az ötödik vonósnegyest komponálta.

Ha olvasta, úgy képzelem, közben keserűen nevetett.

Hiszen a békeszerető Adolf Hitler megnyilvánulásához képest Bartók Béla műve maga a megveszekedett radikalizmus, határsértés, öntörvényűség és újdonságvágy. Ha az ötödik vonósnegyest hallgatja az ember, akkor könnyen azt képzelheti, hogy az 1930-as évek Magyarországnak szellemi élete is éppen ilyen volt: radikális, határsértő, öntörvényű és újkereső – hiszen Bartók ha az utcára kilépett, a

leghétköznapi módon szembetalálkozhatott egy Gulácsy Lajossal, József Attilával, Kabos Gyulával, Karinthy Friggyessel, Kosztolányi Dezsővel vagy Móricz Zsigmondal. Miközben ebben az országban akkor is csak a megszokott és domesztikált sötét homály honolt, az évszázadok alatt rutinosan bejáratott fekete sereg pedig szokás szerint ész nélkül készülődött az élet-halál harcra. Az ész trónfosztása addigra már megtörtént, a tömeg pedig új szórakozás után nézett: szomjas volt és emberi vérre kíváncszott. Ha akarom, akkor ezt a vérszomjat is kihallom az ötödik vonósnegyesből, ezt a vonaglást, szenvedést és teljes elveszettséget – és kihallom belőle a magát békeszeretőnek hazudó Hitler diszsonáns hangját, aki az említett tudósítás szerint mosolyogva beszélgetett a Daily Mail újságírójával. Bartók mindössze egyetlen hónap alatt elkészült a művel, de a kortársainak még kellett egy évtized, hogy végleg elűzzék és a számkivetettségekbe hajszolják innen. Ezt is kihallom az ötödik vonósnegyesből, amit nevetve kell hallgatni, keserűen nevetve, és közben magyar bort kell inni, aztán poharat törni, törni és zúzni, mint a hegedűk.